

Kayyum Derik'in tarihi mirasına kıyıyor

Posted on 18/07/2017

60 binin üzerinde nüfusu olan; birden fazla etnik kimlik ve kültürE ev sahipliği yapmış olan Mardin'in Derik ilçesindeki tarihi miraslar, devletin gasp, yok etme ve talan kışkacında.

Mardin'nin DBP'li Derik Belediyesi'ne 11 Eylül 2016'da kayyum olarak atanan memur, ilk icraat olarak Türkçe, Kürtçe ve Ermenice tabelayı sökmüştü. Ardından belediyeye bağlı onlarca kurum kapatıldı. Kayyumun son icraatı ise Derik'teki tarihi mirasların yok edilmesi.

Ermeni Ortodoks - Surp Kevork Kilisesi, Ermeni Katolik - Xelqebi Kilisesi, Yakubi (Süryani Kadim, Ortodoks), Newalê Kilisesi (Dêra Newalê), Seydê Reşito'nun Evi gibi onlarca Süryani, Ermeni ve Keldanilere ait kilise ve tarihi yapıyı bünyesinde barındıran Derik'te bundan önceki devlet ihmali ve yıkımlarından sonra, şimdi de yeni yıkımlar gerçekleştiriliyor. Şehir merkezinde bulunan 6 tarihi mirastan sadece biri olan Dağ Mahallesi'nde bulunan Hacı Bekir'in Evi olarak da bilinen Keldani Kilisesi'nin yıkımı atanan kayyum tarafından gerçekleştirildi ve yerine henüz ne için kullanılacağı bilinmeyen bir binanın inşası söz konusu.

AYINLER YAPILIYORDU

Türk devletinin 1915 yılındaki soykırımından sonra küçük bir Ermeni grubu Derik'te kalmıştı. İlçe merkezinde bulunan kiliselerin yerleşim yerleri incelendiğinde, her milliyetin ve her mezhebin aynı oranda mahallelere dağıldıkları görülüyor. Ermeniler her dönemde ve son zamanlarda yılda bir defa İstanbul Ermeni Kilisesi'nin organize ettiği turlarla kiliseye gelip ayinlerini yapıyordu.

AHIR YAPILINCA KURTULUYOR

Zaman içerisinde kiliseler devlet bilgisi dahilinde gasp ediliyor. Sadece Surp Kevork Ermeni Kilisesi kalıyor. Surp Kevork Ermeni Kilisesi de süvari askerlerin atlarına ahır olarak kullanmaya müsait olmasından dolayı yıkımdan kurtuluyor. Diğer kiliseler ya boş arazi ya da üzerine yapılan inşaatlar altında kaldı.

ASLINDA BUNLAR VARDI

1924 yılında çeşitli cemaat mensubu ve patrikleri tarafından yazılan bilgilere göre Derik merkezinde bulunanlar şöyle:

- * Ermeni Ortodoks - Surp Kevork Kilisesi, Dağ Mahallesi'nde bulunuyordu.
- * Ermeni Katolik Kilisesi - Xelqebî, eski belediye yeri.
- * Yakubi (Süryani kadim Ortodoks kilisesi)
- * Dêra Newalê-Seydê Reşito'nun Evi, Dağ Mahallesi'nde bulunuyordu.
- * Protestan Kilisesi, Çelik Sineması'nın yeri, aynı zamanda ilk açılan ilkokul olarak biliniyordu.
- * Keldanî Kilisesi- Heci Bekir'in Evi, Dağ Mahallesi'nde bulunuyordu.
- * Süryani Katolik Kilisesi

İLÇE MERKEZİ DIŞINDA

Öte yandan ilçe merkezi dışındaki manastırların yapım tarihleri incelendiğinde, verilen isimlerin birçoğuna günümüzde rastlanamadığı;ya isim değişikliğine uğrayan coğrafi bölgeler olduğu ya da yok edildiği görülüyor. Mardin'in Derik ilçesinin merkezi dışında bulunan tarihi mirasların isimleri, tarihçeleri ve bulunduğu yerleri de şu şekildedir:

* Mar Atanus Manastırı, Tilbisim Mahallesi'ndedir. İsmini de 750'lerde de onu inşa eden Meyafarqîn Metropolit Mar Athanasiyos Sendloyo'dan alıyor.

* Mar Doniel Manastırı, Metina Dağı'nda olup Tilbisim yakınlarındadır. 5. yüzyılda yaşayan ve inzivaya çekilen Goloşlu Mar Doniel adınadır.

* Mar Gevargis Manastırı, Derik ilçesine bağlı Şabo köyünün Beyt Ese olarak tanınan vadisinde yer alıyor. M.S. 1176 civarında Patrik 1. Mihayel tarafından resmedilen Amid Metropolit 4. İbrahim bu manastırda yetişti. (Mihayel Rabo) 1180 yılında "Vahbuti" bölücülüğü yapan 4 episkopostan birisidir. Daha sonra Habur'a tayin ediliyor. □* Mar Athanasiyos Sendloyo Manastırı - Tilbisim'in (Til-Besem eski bir belde olup Derik ilçesinin güneydoğusunda yer alan bir mahalledir) yukarısında yer alan bir manastırdır. M.S. 792 yılında patrik Yusuf, bu manastırda vefat ediyor. Tarihçi Patrik Mihayel Rabo, manastırdan mezun olan 20 episkoposun ismini sayıyor. En sonuncusu da 11. yüzyılın ortalarında yaşayan Boloş Metropolit Timotheus'tur. 12. yüzyıl ortalarında Kürt halkı kış mevsimlerini içinde geçirirdi. Mar Yuhanna yapısını küçülttü ve daha sonra orada bulunan bir kayalık üzerine inşa ettirdi.

* Mar Danyal Manastırı, Derik ilçesinin kuzeybatısında, 4 saat mesafe uzaklığında yer alan Barihiye Kalesi'nin yukarısındadır. Büyük bir manastır olup inzivaya çekilen Goloşlu Mar Danyal'ın adınadır. M.S. 439 yılında yapıldığı biliniyor. 10. yüzyıl başlarında Horasan'ın Afre Metropolit Mar Athanasiyos'un bu manastırdan mezun olduğu söyleniyor.

* Mar Barsom Manastırı, Tıl-kibab (Tıl Kube) ve Derik'e bağlı Bekdeşiyê köyü yanındadır. Bütünöyle bozulduktan sonra Mar Yuhanna, yeniden inşaa ettiriyor.

* Şemitiyan Manastırı, Telbisim dolaylarındadır

Kaynak: [Yeni Özgür Politika](#)